

บทที่ 2

วิธีการวิจัย

วัสดุ

1. ฟัน

เก็บฟันกรามแท้ซี่ที่สามที่ยังไม่ขึ้น จำนวน 50 ซี่ ที่ถอนจากคณะทันตแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ และ โรงพยาบาลศูนย์ยะลา โดยแช่ฟันในน้ำเกลือเข้มข้น 0.9 เปอร์เซ็นต์ ระยะเวลาไม่เกิน 2 เดือน

2. สารที่ใช้สำหรับทำให้ผิวเคลือบฟันสึกกร่อน

ใช้น้ำส้มคั้นบริสุทธิ์ที่ซื้อจากซูเปอร์มาร์เก็ต (น้ำส้มเขียวหวาน 100 เปอร์เซ็นต์ ตราทิปโก้ ผลิตโดยบริษัททิปโก้ฟูดส์ จำกัด ประเทศไทย)

3. น้ำลายเทียม

เตรียมตามสูตรของ Mcknight - Hanes & Whitford (1992) โดยการดัดแปลงเอาซอร์บิทอล (Sorbital) ออก (เนื่องจากการใส่ซอร์บิทอลลงไปรวมกับโซเดียมคาร์บอเนตเมทิลเซลลูโลส ทำให้น้ำลายเทียมมีความหนืดมากกว่าน้ำลายธรรมชาติ (Levine, et al., 1987) ซึ่งประกอบด้วยส่วนประกอบ (กรัมต่อลิตร) ดังนี้

Methyl-p-hydroxybenzoate	2.00
Sodium Carboxymethyl Cellulose	10.00
KCl	0.625
MgCl ₂ · 6H ₂ O	0.059
CaCl ₂ · 2H ₂ O	0.166
K ₂ HPO ₄	0.804
KH ₂ PO ₄	0.326

ปรับค่าความเป็นกรด-ด่างให้ได้ 6.75 โดยใช้ KOH

4. กระดาษทรายเบอร์ 1,200

5. แผ่นคาร์บอนันดัม (Carborundum Disc)

6. น้ำยาเคลือบเล็บ

7. แบบหล่อซิลิโคน (Silicone Mold)

8. เรซินอะคริลิกชนิดบ่มตัวเอง (Self-Cured Acrylic Resin)
9. กาวสองหน้า
10. เทปกาว
11. อะซิโตน
12. ยาสีฟันที่มีส่วนผสมของไฮเดียมฟลูออไรด์เข้มข้นร้อยละ 0.22 (น้ำหนักโดยน้ำหนัก) ที่มีแอคทีฟฟลูออไรด์ไอออน 1,000 พีพีเอ็ม ยี่ห้อคอลลเกต ผลิตโดยบริษัทคอลลเกตปาล์มโอสฟ (ประเทศไทย) จำกัด
13. น้ำยาบ้วนปากที่มีส่วนผสมของไฮเดียมฟลูออไรด์เข้มข้นร้อยละ 0.05 (น้ำหนักโดยน้ำหนัก) ที่มีแอคทีฟฟลูออไรด์ไอออน 227 พีพีเอ็ม ค่าความเป็นกรดต่างประมาณ 6.8 ผลิตโดยฝ่ายเภสัชกรรม คณะทันตแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

อุปกรณ์

1. เครื่องวัดความเป็นกรดเป็นด่าง (pH Meter) ยี่ห้อ ORION รุ่น 900A ผลิตโดยบริษัท Orion Research Incorporated, Boston U.S.A.
2. เครื่องขัดหินทดสอบ ยี่ห้อ Jean Writz รุ่น Phoenix 4000
3. เครื่องวัดความหยาบผิว (Profilometer) ยี่ห้อ Surfcoorder รุ่น SE-2300 ผลิตโดยบริษัท Kosaka Laboratory Ltd. Tokyo, Japan มี Diamond Stylus รัศมี 5 ไมโครเมตร แรงกด 4 มิลลินิวตัน
4. เครื่องคนสาร ชนิดใช้แม่เหล็ก (Magnetic Stirrer) ยี่ห้อ Framo-Geratetechnik รุ่น M21/1
5. เครื่องแปรงฟัน ประกอบด้วย
  1. แท่นจับยึด
  2. เครื่องขึงน้ำหนัก
  3. แปรงสีฟันไฟฟ้า ยี่ห้อ Braun Oral-B Ultra Plaque Remover รุ่น D9511 ความเร็วหมุน 7,600 ครั้งต่อนาที ผลิตโดยบริษัท Braun GmbH, Frankfurt, Germany
  4. แท่งเหล็กสำหรับกดหัวแปรงสีฟัน
  5. อ่างเล็กๆ สำหรับใส่สารละลายยาสีฟันและบล็อกเรซินอะคริลิก
 นำชิ้นส่วนทั้ง 5 ประกอบกันดังภาพ (ภาคผนวก 2)
6. กล้องจุลทรรศน์อิเล็กตรอนแบบส่องกราด (Scanning Electron Microscope, SEM) ยี่ห้อ JEOL รุ่น JSM-5800 LV ผลิตโดยบริษัท JEOL, Tokyo, Japan

วิธีดำเนินการ

1. เตรียมพื้นสำหรับลงบล็อกเรซินอะคริลิก

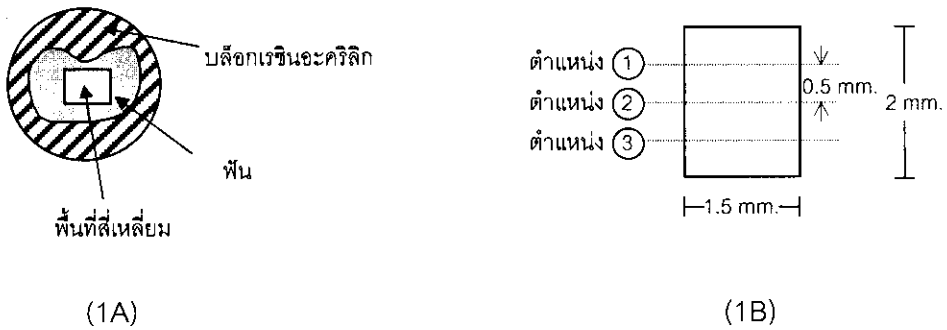
ทำความสะอาดพื้นโดยเอาเนื้อเยื่อที่ติดอยู่ออก และขัดด้วยผงขัดฟันมิช (Pumice) เพื่อเอาสิ่งปนเปื้อนต่างๆออกให้หมด จากนั้นตัดรากฟันออกโดยใช้แผ่นคาร์บอนัม เพื่อให้ชิ้นตัวอย่างมีขนาดเล็ก ง่ายต่อการลงบล็อกเรซินอะคริลิก และสะดวกในการตรวจด้วยกล้องจุลทรรศน์อิเล็กตรอนแบบส่องกราด (Scanning Electron Microscope, SEM)

2. นำพื้นลงบล็อกเรซินอะคริลิก

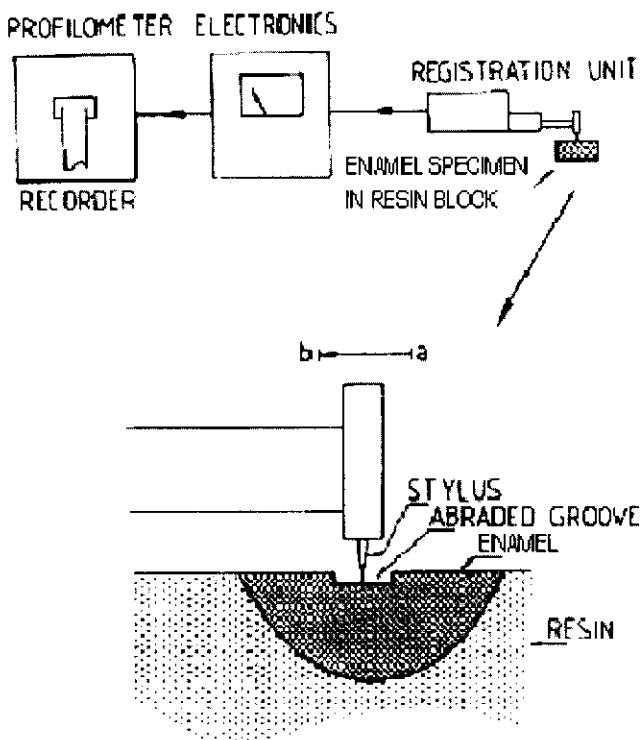
นำตัวพื้นลงบล็อกเรซินอะคริลิก โดยผสมเรซินอะคริลิกชนิดบ่มตัวเองใส่ลงไปในแบบหล่อซิลิโคน ให้ได้ความสูงประมาณ 1.5 เซนติเมตร รอจนกระทั่งถึงขั้นโด (Dough Stage) จากนั้นวางพื้นด้านลิ้น (Lingual Surface) หรือด้านเพดานปาก (Palatal Surface) กดลงไปบนเรซินอะคริลิก ให้ผิวเคลือบพื้นด้านแก้ม (Buccal Surface) อยู่ด้านบน ระดับเดียวกับผิวเรซินอะคริลิกรอบๆและขนานกับฐานของบล็อกเรซินอะคริลิก พยายามแต่งให้ผิวหน้าของเรซินอะคริลิกเรียบ รอให้เรซินอะคริลิกแข็งตัว จากนั้นเอาบล็อกเรซินอะคริลิกออกจากแบบหล่อซิลิโคน

3. เตรียมพื้นผิวเคลือบฟัน

เมื่อได้บล็อกเรซินอะคริลิกที่มีผิวเคลือบฟันโผล่ขึ้นมาแล้ว (ภาพประกอบ 1A) ขัดผิวเคลือบฟันเบาๆ ด้วยกระดาษทรายละเอียด เบอร์ 1,200 เพื่อให้ได้ผิวเคลือบฟันที่แบนเรียบ และเป็นการปรับความหยาบของผิวเคลือบฟันเริ่มต้นในแต่ละชั้นทดสอบให้เท่ากัน โดยให้สูญเสียผิวเคลือบฟันไปน้อยที่สุด จากนั้นใช้ดินสอดำวาดรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าขนาด 1.5 x 2 ตารางมิลลิเมตร บนผิวเคลือบฟันที่ขัดเรียบแล้ว (ภาพประกอบ 1B) และนำไปวัดค่าความหยาบผิว (Surface Roughness) ตั้งแต่บริเวณขอบด้านนอกและด้านในพื้นที่สี่เหลี่ยมด้วยเครื่องวัดความหยาบผิว (ภาพประกอบ 2) ใช้ความเร็วของหัวเข็ม 0.1 มิลลิเมตรต่อวินาที อ่านค่าความหยาบผิว (Ra) จากเครื่อง โดยวัดตัวอย่างละ 3 ตำแหน่ง หาค่าเฉลี่ย บันทึกไว้เป็นค่าเริ่มต้น จากนั้นเคลือบผิวฟันที่โผล่พื้นเรซินอะคริลิกออกมาทั้งหมดด้วยน้ำยาเคลือบเล็บ ยกเว้นบริเวณพื้นที่สี่เหลี่ยมที่วาดไว้ ทิ้งไว้ให้แห้ง แล้วทำซ้ำอีกครั้งหนึ่ง เมื่อแห้งแล้ว ปิดรอบนอกพื้นที่สี่เหลี่ยมอีกครั้งด้วยเทปกาว

ภาพประกอบ 1 แสดงการเตรียมบล็อกเรซินอะคริลิก (1A) และผิวเคลือบฟันที่ใช้ทดสอบ (1B)

ภาพประกอบ 2 แสดงลักษณะการทำงานของเครื่องวัดความหยาบผิว หัวเข็มจะเคลื่อนไปในผิวเคลือบฟันจากตำแหน่งเริ่มต้น a ไปยังตำแหน่ง b ตามระยะที่กำหนด และแสดงค่าความหยาบผิวนกกระดาดาษบันที่กผล

4. วัดค่าความเป็นกรด-ด่างของน้ำส้มคั้นบริสุทธิ์ก่อนการทดลองทุกครั้ง โดยใช้เครื่องวัดความเป็นกรด-ด่าง

5. แบ่งพื้นที่ลงบล็อกริซินอะคริลิกแล้วทั้งหมดออกเป็น 5 กลุ่ม โดยวิธีการสุ่ม (Random Sampling)

กลุ่ม A (เป็นกลุ่มควบคุม)

แช่พืชน้ำส้มคั้นบริสุทธิ์ (20 มิลลิลิตรต่อชิ้นทดสอบ) ซึ่งคนด้วยเครื่องคนสารชนิดใช้แม่เหล็กความเร็ว 10 รอบต่อนาทีที่อยู่ตลอดเวลา นาน 5 นาที แล้วนำไปแช่ในน้ำลายเทียมซึ่งคนด้วยเครื่องคนสารชนิดใช้แม่เหล็กความเร็ว 10 รอบต่อนาที ณ อุณหภูมิห้อง

กลุ่ม B

แช่พืชน้ำส้มคั้นบริสุทธิ์ (20 มิลลิลิตรต่อชิ้นทดสอบ) ซึ่งคนด้วยเครื่องคนสารชนิดใช้แม่เหล็กความเร็ว 10 รอบต่อนาทีที่อยู่ตลอดเวลา นาน 5 นาที จากนั้นล้างพืชน้ำส้มคั้นด้วยน้ำกลั่น แล้วนำไปแช่ในน้ำลายเทียมซึ่งคนด้วยเครื่องคนสารชนิดใช้แม่เหล็กความเร็ว 10 รอบต่อนาที ณ อุณหภูมิห้อง

กลุ่ม C

แช่พืชน้ำส้มคั้นบริสุทธิ์ (20 มิลลิลิตรต่อชิ้นทดสอบ) ซึ่งคนด้วยเครื่องคนสารชนิดใช้แม่เหล็กความเร็ว 10 รอบต่อนาทีที่อยู่ตลอดเวลา นาน 5 นาที จากนั้นนำพืชน้ำส้มคั้นไปแช่ในน้ำยาบ้วนปากผสมฟลูออไรด์เข้มข้นร้อยละ 0.05 (227 พีพีเอ็ม) เป็นเวลา 1 นาที แล้วนำไปแช่ในน้ำลายเทียมซึ่งคนด้วยเครื่องคนสารชนิดใช้แม่เหล็กความเร็ว 10 รอบต่อนาที ณ อุณหภูมิห้อง

กลุ่ม D

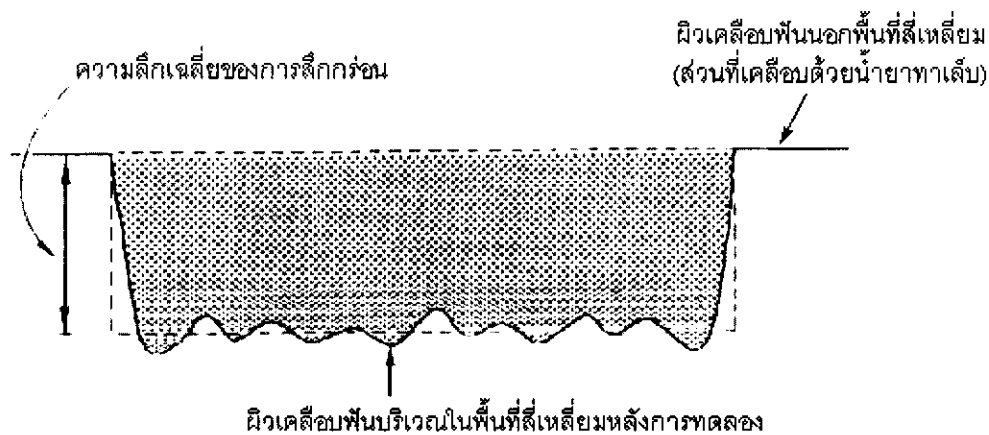
แช่พืชน้ำส้มคั้นบริสุทธิ์ (20 มิลลิลิตรต่อชิ้นทดสอบ) ซึ่งคนด้วยเครื่องคนสารชนิดใช้แม่เหล็กความเร็ว 10 รอบต่อนาทีที่อยู่ตลอดเวลา นาน 5 นาที จากนั้นรีบนำบล็อกริซินอะคริลิกไปยึดติดในอ่างเล็กๆด้วยกระดาษกาวสองหน้า แล้วแบ่งพืชน้ำส้มคั้นที่ด้วยเครื่องแบ่งพืชน้ำส้มคั้น ร่วมกับการใช้สารละลายของยาสีฟันผสมฟลูออไรด์ 1,000 พีพีเอ็ม จำนวน 1 กรัมต่อน้ำลายเทียม 5 มิลลิลิตร เป็นเวลา 10 วินาที โดยใช้แรงกด 100 ± 5 กรัม (Boyd, Mcley and Zahradnik, 1997) แล้วล้างด้วยน้ำกลั่น จากนั้นนำไปแช่ในน้ำลายเทียมซึ่งคนด้วยเครื่องคนสารชนิดใช้แม่เหล็กความเร็ว 10 รอบต่อนาที ณ อุณหภูมิห้อง

กลุ่ม E

แช่พืชน้ำส้มคั้นบริสุทธิ์ (20 มิลลิลิตรต่อชิ้นทดสอบ) ซึ่งคนด้วยเครื่องคนสารชนิดใช้แม่เหล็กความเร็ว 10 รอบต่อนาทีที่อยู่ตลอดเวลา นาน 5 นาที จากนั้นนำไปแช่ในน้ำลายเทียมซึ่ง

คนด้วยเครื่องคนสารชนิดใช้แม่เหล็กความเร็ว 10 รอบต่อนาที เป็นเวลา 1 ชั่วโมง จากนั้นนำบล็อกเรซินอะคริลิกไปยึดติดในอ่างเล็กๆด้วยกระดาษทาสองหน้า แล้วแปรงด้วยเครื่องแปรงฟัน ร่วมกับการใช้สารละลายของยาสีฟันผสมฟลูออไรด์ 1,000 พีพีเอ็ม จำนวน 1 กรัมต่อน้ำลายเทียม 5 มิลลิลิตร เป็นเวลา 10 วินาที โดยใช้แรงกด 100 ± 5 กรัม แล้วล้างด้วยน้ำกลั่น จากนั้นนำไปแช่ในน้ำลายเทียมซึ่งคนด้วยเครื่องคนสารชนิดใช้แม่เหล็กความเร็ว 10 รอบต่อนาที ณ อุณหภูมิห้อง

6. ในแต่ละกลุ่มทำการทดลองวันละ 3 ครั้ง เป็นเวลา 20 วัน ระหว่างการทดลอง เก็บฟันไว้ในน้ำลายเทียมซึ่งเปลี่ยนทุกวัน เมื่อครบ 20 วัน นำฟันจากแต่ละกลุ่มมาล้างด้วยน้ำกลั่นและทำให้แห้ง ding เทปกาวออก และใช้อะซิโตนเช็ดบริเวณรอบๆนอกพื้นที่สีเหลืองด้วยความระมัดระวังไม่ให้โดนบริเวณภายในพื้นที่สีเหลือง เพื่อล้างน้ำยาเคลือบเล็บออก วัดค่าความลึกของการสึกกร่อนของผิวเคลือบฟันด้วยเครื่องวัดความหยาบผิว โดยให้หัวเข็มของเครื่องวัดเคลื่อนผ่านบริเวณขอบด้านนอกและด้านในในพื้นที่สีเหลือง วัดตัวอย่างละ 3 ตำแหน่ง บันทึกค่าความลึกสูงสุดของการสึกกร่อน (R_{max}) ที่วัดได้ในแต่ละแนว (Rytömaa, *et al.*, 1988) แล้วหาค่าเฉลี่ยซึ่งถือว่าเป็นค่าความลึกเฉลี่ยของการสึกกร่อนในแต่ละชั้นตัวอย่าง (ภาพประกอบ 3) เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของค่าความลึกเฉลี่ยของการสึกกร่อนที่ได้ในแต่ละกลุ่ม โดยใช้สถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way ANOVA) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

ภาพประกอบ 3 แสดงภาพตัดขวางบริเวณสึกกร่อนและความลึกเฉลี่ยของการสึกกร่อนของผิวเคลือบฟันในแต่ละชั้นตัวอย่าง

7. สุ่มตัวอย่างในแต่ละกลุ่มทดลองมากลุ่มละ 2 ตัวอย่าง นำไปเคลือบผิวฟันด้วยทองแล้วใช้กล้องจุลทรรศน์อิเล็กตรอนแบบส่องกราดส่องดูบริเวณก่อนและหลังทดลอง ถ่ายภาพที่กำลังขยาย 8,000 เท่าเพื่อตรวจว่าผิวฟันที่ผ่านการขัดผิวด้วยกระดาษทรายแล้วนำมาทดลองยังเป็นผิวเคลือบฟันอยู่ และเพื่อดูความแตกต่างของลักษณะผิวเคลือบฟันในแต่ละกลุ่มทดลอง